

Emlékezés Sztrokay Antalra (1780-1850), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjára

Remembering Antal Sztrokay (1780-1850), Full Member of the Hungarian Academy of Sciences

Sztrokay Antal jogtudós, költő és műfordító 1780. december 20-án született Salfán (Vas vármegye). 1850. július 9-én hunyt el Pesten. Említést érdemel, hogy Sztrokay Antal a fiatalon meghalt Sztrokay Elek (1818-1847) katonatiszt, az ismert, tekintélyes hadtudományi író édesapja volt.

Sztrokay Antalt a Magyar Tudós Társaság (a Magyar Tudós Társaságot 1845 óta nevezték Magyar Tudományos Akadémiának) 1832. március 9-én tartott közgyűlésén (ülésén) választotta levelező tagjául. A Magyar Tudós Társaság levelező tagjává történő választására a „Zsidó jog” című munkája alapján került sor. Székfoglaló előadást nem tartott, mivel ebben az időben ez még nem volt kötelező levelező tagok esetében.

A Magyar Tudós Társaság, 1845 után Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjait „jeles munkálkodásuk által kitűnt”, tudományterületüket alkotó, kreatív módon művelő magyar tudósok köréből választotta. 1869-ig – ebben az évben került sor a Magyar Tudományos Akadémián a külső tagság bevezetésére – mód volt külföldiek levelező taggá választására is.

Sztrokay Antal 1832 és 1835 között levelező tagként nem nyert besorolást a Magyar Tudós Társaság első alapszabálya értelmében létesített hat tudományos osztály (Nyelvtudomány osztálya, Philosophia osztálya, Történetírás osztálya, Mathesis osztálya, Törvénytudomány osztálya és Természettudomány osztálya) egyikébe sem. Nagy valószínűséggel három osztály, a Nyelvtudomány osztálya, a Történetírás osztálya és a Törvénytudomány osztálya munkájában vállalt aktív részt. Kiemelendő, hogy a Magyar Tudós Társaság hat osztálya a tudományt érintő kérdésekben, de sok más kérdésben való döntést, határozatot illetően is közösen ülésezett.

A Magyar Tudós Társaság rendes tagjává történt választására jó három évvel később, 1835. szeptember 11-én került sor. Székfoglaló előadását „Az ügyészekről” címmel néhány nappal később, 1835. szeptember 14-én tartotta. Sztrokay Antal székfoglaló előadása 1837-ben nyomtatásban is megjelent a Magyar Tudós Társaság Évkönyveiben (1834-1837).

Megemlítjük, hogy 1830. november 17-én Magyar Tudós Társaság első 23 rendes tagját az Igazgató Tanács választotta meg. Az Igazgató Tanácsot a négy alapító tag mellett a király, I. Ferenc (1792-1835) által 1830. július 7-én megerősített 21 tag alkotta. 1845 előtt lehetséges volt az, hogy a Magyar Tudós Társaság olyan személyeket válasszon meg rendes tagnak, akik korábban nem voltak levelező tagok.

Sztrokay Antal a Magyar Tudós Társaságban (a Magyar Tudományos Akadémián) rendes taggá történő választását követően a Törvénytudomány osztályának lett tagja. Elsősorban ennek az osztálynak, melynek a többi osztályhoz hasonlóan hét rendes tagja volt, munkájában vállalt aktív szerepet.

Sztrokay Antal Sztrokay Pál földbirtokos és Horváth Magdolna fia volt. Középiskoláit Sopronban, a színvonalas evangélikus líceumban végezte. A líceumban tagja volt a Kis János által alapított, a magyar nyelv ápolását, művelését alapvető feladatának tekintő Magyar Társaságnak.

1803-ban gróf Festetics Györgyhez (1755-1819), a keszthelyi Georgikon alapítójához került írónak (íródeáknak”).

Festetics György megbízásából lefordította Wolf Helmhard von Hochberg báró (Baron, Freiherr) „Georgica curiosa, oder adeliches Landleben, auf alle in Deutschland übliche Land- und Hauswirtschaften, gerichtet” című, Nürnbergben az 1680-as évek elején megjelent, kora vidéki (falusi) gazdasági életével foglalkozó több kötetes, német nyelvterületen széles körben ismert, olvasott munkáját.

Jogi tanulmányokat a pesti tudományegyetemen folytatott. Említést érdemlő körülmény, hogy Pesten Révai Miklós (1750-1807), a magyar történeti nyelvészet megalapítójának tanítványai közé tartozott. Révai egyetemi előadásainak rendszeres hallgatója volt. Már egyetemi hallgató korában kapcsolatba került Horvát István (1784-1846) történész professzorral, a pesti tudományegyetem tanárával, akivel rendszeresen levelezett.

1804-ben Pesten ügyvédi oklevelet szerzett. Sztrokay Antal gyakorlati jogász pályáját Kőszegen kezdte. 1807-től Baján egy uradalom ügyészeként folytatta ügyvédi pályáját. 1810-ben Pestre költözött, ahol tekintélyes táblai ügyvéd („tabularis prokátor”) és elismert, tekintélyes jogtudós lett.

Sztrokay Antal fejezte be a Perger János (1791-1838), a Magyar Tudós Társaság rendes tagja által szerkesztett Törvénytudományi műszótárt. A Törvénytudományi műszótár jelentős hozzájárulás volt a magyar nyelvű jogi terminológia megteremtéséhez. Itt utalunk arra, hogy Sztrokay Antal tartotta a Perger János fölötti emlékbeszédet 1839. november 24-én a Magyar Tudós Társaság ülésén.

Jogi munkák írása mellett magyar és latin nyelvű költemények szerzője is volt. Költeményei korában nagy népszerűségnek örvendtek, Olvasói tábora igen tekintélyes volt. Sztrokay Antal lefordította Marcus Annaeus Lucanus (39-65), Lucius Annaeus (ifjabb) Seneca (ca. Kr.e. 4 - Kr.u. 65) unokaöccse Pharsalia című, befejezetlenül maradt, Julius Caesart zsarnokként ábrázoló, aktuálpolitikai vonatkozásokat tartalmazó eposzának tekintélyes hányadát. Sztrokay Antal bevezető tanulmányt is írt a fordításhoz.

Itt utalunk arra, hogy a Pharsalia első könyvét első ízben Bessenyei György fordította le magyar nyelvre. A fordítás „Lukanus első könyve” címmel 1776-ban jelent meg Pozsonyban.

Sztrokay Antal, Toldy (Schedel) Ferenchez hasonlóan, nem vállalt aktív szerepet az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharcban.

Emlékének megörökítésére hátrahagyott vagyonából örököse, Molnár Jánosné született Sztrokay Lujza 1864-ben ezer arany összegű alapítványt tett a Magyar Tudományos Akadémiánál a jog- és államtudományi témakörébe tartozó pályamunkák jutalmazására. Az évenként odaítélésre, adományozásra kerülő, jelentős presztízsnak örvendő Sztrokay-díj kiadására utoljára 1923-ban került.

A Magyar Tudományos Akadémián 1850. július 27-én Toldy Ferenc (1805-1875), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja és titoknok, a titoknokot 1869 óta nevezik főtitkárnak, a Kisfaludy Társaság igazgatója tartott Sztrokay Antal fölött emlékbeszédet.

A jogtudós, költő és műfordító Sztrokay Antal, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja méltán foglal helyet a XIX. magyar jogtudósainak pantheonjában.

Sztrokay Antal munkái

Marcus Annaeus Lucanus Pharsaliája, vagy is polgári háborúja. Fordítás és bevezetés. Pest, 1833. (Az I-V. könyv; a VI-VII. kéziratban; előbb a Koszorú 1831-1832., 1835., 1837., 1839. évfolyamaiban); Az ügyészekről. In: Magyar Tudós Társaság Évkönyvei. 1834-1836. Pest, 1837.; A hitbizományokról. In: Tudománytár. Pest, 1843.; A magyar álladalmi szabadság jogi

szemléje. In: Magyar Tudós Társaság Évkönyvei. 1846. és A magyar egyházi magánjogról. In: Akadémiai Értesítő 1847.

Felhasznált forrásmunkák

Toldy Ferenc: Sztrokay Antal emlékezete. In: Toldi Ferenc összegyűjtött munkái. V. kötet. Pest, 1872. és Gálos Rezső: Egy elfelejtett dunántúli költő. Győri Szemle 1940.

Hamza Gábor
egyetemi tanár, az MTA rendes tagja
Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)
Állam- és Jogtudományi Kar
e-mail: gabor.hamza@ajk.elte.hu